

ВПЛИВ МОВНОЇ СИТУАЦІЇ В СІМ'Ї НА ПСИХІЧНИЙ РОЗВИТОК ДИТИНИ.

Вікторія Казібекова (м. Херсон, Україна)

Багато вчених досліджували вплив сім'ї на формування особистості дитини, її розвиток, виховання, але ж ця проблема лишається недостатньо вивченою.

З кожним днем сім'ї, де вживають в мовленні не одну, а дві, і навіть більше мов, зростають. Батьки різних національностей, або просто носії різних мов, в повсякденному мовленні вживають не одну, наприклад, українську, а також російську, англійську або ще якусь мови. Це певним чином впливає на дитину, адже вона поглинає в себе всю інформацію ззовні, пропускає її крізь себе, а потім відновлює її на основі наслідування дорослим.

Предмет дослідження – особливості впливу мовної ситуації в сім'ї на розумовий розвиток дітей.

Ми висунули припущення, що особливості мовної ситуації в сім'ї (монолінгвізм, білінгвізм, полілінгвізм) впливають на розумовий розвиток дитини, що виражається в показниках успішності навчання в молодших класах.

Дана проблема ще мало вивчена, тому ми зверталися до робіт Л. Виготського (Виготський, 1996), В. Давидова (Давидов, 1981), Ж. Піаже (Піаже, 1996), які займалися вивченням мовлення та його зв'язку з мисленням.

Мовна ситуація – система зовнішніх у відношенні до суб'єкту мовних умов, які збуджують та опосередковують його активність.

З метою вивчення впливу мовної ситуації на психічний розвиток дитини було проведено емпіричне дослідження у 1-му класі загальноосвітньої школи № 45 м. Херсона. Брала участь у дослідженні 30 учнів, із них 14 хлопчиків і 16 дівчаток.

Для проведення емпіричного дослідження ми розробили авторську анкету, що допомагає визначити особливості мовної ситуації в сім'ях школярів (монолінгвістична, білінгвістична чи полілінгвістична), а також ступінь свідомого ставлення дітей до мови; методику, спрямовану на виявлення сформованості мовного аналізу. Потім ми порівняли отримані результати з навчальною успішністю досліджуваних першокласників за перше півріччя.

В результаті теоретичного та практичного вивчення проблеми впливу мовної ситуації в сім'ї на розумовий розвиток дитини ми дійшли наступних висновків:

В ході роботи були виконані поставлені завдання, розглянуті основні характеристики мови як засобу живого спілкування людей і засобу зв'язку поколінь на основі передачі наступним поколінням загальнолюдського досвіду в процесі їх навчання і виховання. За допомогою мови відбувається спілкування, зв'язок людей і поколінь з тимчасовою дистанцією століть і тисячоліть, а також мовлення, форми існування і вираження індивідуальної свідомості, логічного мислення, логічної пам'яті та творчої уяви. В мовленні відображуються чисельні властивості людини: впевненість, витримка, твердість, спокійність, амбіціозність, доброта, жорстокість і т. ін. Професійна компетентність, інтелектуальність виявляються в специфічному змісті мовлення, у вирішенні спеціальних завдань.

В роботі характеризувались особливості мислення, етапи формування поняття у школярів, а також зв'язки мовлення з розумовими діями. В процесі вивчення розвитку психіки дитини під впливом мовної ситуації в сім'ї ми отримали підтвердження, що в період шкільного віку мова і мовлення розвиваються в процесі навчання і виховання і удосконалюються в усіх відношеннях, у відповідності до вдосконалення особистості, всіх її процесів і властивостей. Найбільш тісний зв'язок мови і мовлення з мисленням простежується в процесі розв'язування навчальних задач, в процесі читання, письма і міркування.

Вивчення мовної ситуації в сім'ї має дуже цінне значення. Це визначається широкою значущістю проблеми, її актуальністю, а також втіленням нових ідей в сучасних шкільних програмах.

Було проведено дослідження, в ході якого виявили вплив мовної ситуації в сім'ї на психічний розвиток дитини. Порівняння отриманих результатів з навчальною успішністю учнів доводить, що багатомовна сімейна ситуація позитивно впливає на навчальні успіхи і досягнення учнів.

Дослідження виявило чітку закономірність: діти, що виховуються в білінгвістичній чи полілінгвістичній мовній ситуації, мають високі показники сформованості мовного аналізу і добре встигають у навчанні. А ті діти, що виховуються в монолінгвістичних сім'ях, показують середній або низький рівні сформованості мовного аналізу та середню чи низьку навчальну успішність.

Крім того, можна сказати, що у школярів із білінгвістичних чи полілінгвістичних сімей, як правило, більш висока мотивація учіння і мотивація досягнень. Про це свідчать також відповіді на питання анкети.

Формувальний експеримент доводить, що розвиток мови і мовлення, поєднаний з оволодінням другою мовою, дійсно ефективно впливає на сформованість не тільки умінь і навичок мовного аналізу, але і сприяє підвищенню навчальної успішності.

Таким чином, висунуте нами припущення доведено: чим більше мовчує і засвоює дитина від народження, тим ефективніше її розумовий розвиток, тим більш розвинуті її розумові здібності, успішніше навчання в школі. Тобто білінгвістична (полілінгвістична) мовна ситуація в сім'ї сприяє розумовому розвитку дитини.

INFLUENCE OF LINGUISTIC SITUATION OF THE FAMILY ON THE
MENTAL DEVELOPMENT OF CHILDREN

Viktoriiia Kazibekova (Kherson, Ukraine)